

Votre Programme Matmidim – Chiour BETH

Parashat Nitsavim – Du 29 Août au 2 Septembre 2021

Souguia n° 35

בס"ד

Matmidim

Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Les Trois Livres de Roch Hachana

La Guemarra nous dit que trois Sefarim (Livres) sont ouverts à Roch Hachana et la H'atima (signature) est à Yom Kippour pour les Benonim (classe du milieu), alors que pour les Tsadikim et Réchaïm tout est fixé à Roch Hachana sans attendre Yom Kippour. Cependant la Guemarra ne précise pas l'objet du jugement qui est ouvert, s'il concerne les sujets de la vie de ce monde, ou bien ceux du monde futur. Cette question fait l'objet d'une Mah'loket Richonim, notamment Tosfot et Ramban. Après les avoir étudiés, nous nous pencherons aussi sur ce que les Ah'aronim ont ajouté dans la compréhension de ce Jugement.

Bon Limoud sur Matmidim

.....

Au nom de toute l'équipe Matmidim, je vous souhaite Chana Tova Oumétouka, une année remplie de douceurs, d'une Avodat Hashem complète, d'un Limoud qui éclaire vos foyers, la fin des mauvais décrets, la venue du Machiah' et la reconstruction du Beit Hamikdash !

תכתבו ותחתמו לחיים טובים ולשלום

Ophir Teboul

Tephila avant le Limoud

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שלא יארע דבר תקלה על ידי, ולא אכשל בדבר הלכה, וישמחו בי חברי, שלא אמר על טמא טהור ולא על טהור טמא, ולא על מתר אסור ולא על אסור מתר, ולא יפשו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם. כי יי יתן חכמה מפיו דעת ויתבונה. גל עיני ואביטה נפלאת מתורתך.

Tephila après le Limoud

מודה אני לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמתי חלקי מיושבי בית המדרש. ולא שמתי חלקי מיושבי קרנות. שאני משכים והם משכימים. אני משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. אני עמל והם עמלים. אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אני רץ והם רצים. אני רץ לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת. שאמר ואתה אלהים תורדם לבאר שחת. אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בך.

Programme du Dimanche

L'étude aujourd'hui est dédiée pour la *Hastlah'a* dans le *h'inoukh* de
H'aim Isth'ak Yahia ben Rah'el, David Aaron ben Rah'el, Yonahtan Yossef ben Rah'el

* Etudier les Guemarrot suivantes avec la compréhension de Tosfot (en priorité celui de
לתר ד"ה ונחתמים לאלתר : les autres sont optionnels, mais conseillés) :

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה מזו

כמאן מצליגין האידנא אקצירי
ואמריעי ברבי יוסי. וא"ת
לרבנן נמי מי לא מצליגין רפאלו
וצרכת השנים ועוד (א) רבי יהודה
דאמר הכא אדם נידון בר"ה וגזר דין
שלו נחתם ביוה"כ הא אמר"כ בפ"ק
דשבת (דף יב:) הנכנס לבקר החולה
אומר המקום ירחם עליך ועל חולי
עמו ישראל ואומר ר"ת שללא יחלה
ודאי לא מצליגין אלא לרי' יוסי אבל
שיתרפא מצליגין אליבא דכולי עלמא
דמתי יתלו נגזר מתי יתרפאו לא נגזר
ואמר בריש הגזר מן המבושל (גריס
דף מט.) אהך דרב יוסף קצירי קצירי
ממש מריעי רבנן והשתא מצליגין
אקצירי שיתרפאו (א) ואמריעי היינו
רבנן שלא יתלו (ב) ומה שמתפללין
צרכת השנים היינו כדלקמן בפרקין
(דף פ:) שאם פסקו גשמים מועטין
שירידים המקום צומן ועוד י"ל
דמפלה דרביס שאני דגזר דינס
נקרע כדלקמן (סג) וההיא דשבת
דר' יהודה נמי יש ליטב כהאי גוונא
דדמיא לרביס דהוה מצליג בהדיה
על כל חולים :

מתני' בארבעה פרקים העולם נידון בפסח
על התבואה^א בעצרת על פירות האילן^ב בר"ה
כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון שנאמר
יהוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם
^אובחג נידונין על המים: **גמ'** הי תבואה
[...]

מתני' לא ר"מ ולא ר' יהודה ולא ר' יוסי ולא
ר' נתן דתניא^א הכל נידונים בר"ה וגזר דין
שלהם נחתם ביוה"כ דברי ר"מ ר' יהודה אומר
הכל נידונין בר"ה וגזר דין שלהם נחתם כל
אחד ואחד בומנו בפסח על התבואה בעצרת
על פירות האילן בחג נידונין על המים ואדם
נידון בר"ה וגזר דין שלו נחתם ביוה"כ ר' יוסי
אומר אדם נידון בכל יום שנאמר^ב ותפקדנו
לבקרים רבי נתן אומר אדם נידון בכל שעה
שנא^ג לרגעים תבחנו וכי תימא לעולם ר'
יהודה היא וכי קתני מתניתין אגזר דין אי הכי
קשיא אדם אמר רבא האי תנא דבי ר'
ישמעאל היא דתנא דבי ר' ישמעאל בארבעה
פרקים העולם נידון בפסח על התבואה בעצרת
על פירות האילן בחג נידונין על המים ואדם
נידון בר"ה וגזר דין שלו נחתם ביוה"כ וכי
קתני מתני' אתחלת דין אמר רב חסדא מ"ט
דר' יוסי כדקאמר טעמיה ותפקדנו לבקרים

מתני' בארבעה פרקים. בשנה העולם נידון כו': כני מרון.
מפרש בגמ' [יח.]: שנאמר הולך יחד לבם וגו'. בגמ' [סג] מפרש
ליה: גמ' אלימא הא טבאה דקיימא. השתא כמחבר ומוכח לקצור:

[...]

וכי קתני מהניסין. ארבעה פרקים
אגזר דין (א) קשיא אדם. דתני מתני'
בר"ה ורבי יהודה ביוה"כ אמר: וכי
קתני מהניסין. ארבעה פרקים:
אסחילם דין. אבל אגזר"כ דין דאדם
ביוה"כ: אן הכי קאמרינן. הכי
קשיא לן: כרבי נתן מ"ט לא אמר.
משום דקסבר בחינה אין זה דין אלא
צדק במעשיו הלכך צדידיה נמי
תיקשי לך פקידה עיוני בעלמא הוא:
אקצירי ואמריעי. מפרש במסכת
גריס (דף מט.) קצירי חולים מריעי
ת"ח שהן תשושי כח: כר' יוסי.
דאמר אדם נידון בכל יום ויתפלל
שדונו אותו לזכות ולא יקנסוהו
מיטה דאי כרבנן דאמרי אין נידון
אלא בר"ה הרי כבר נקנסה עליו:

אנן הכי קאמרינן מ"ט לא אמר כר' נתן בחינה עיוני בעלמא היא פקידה נמי
עיוני בעלמא היא אלא א"ר חסדא טעמיה דר' יוסי מהכא^ג לעשות משפט
עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו וא"ר חסדא^א מלך וצבור מלך
נכנס תחלה לדין שנאמר לעשות משפט עבדו (א) ומשפט עמו ישראל
מ"ט איבעית אימא לאו אורח ארעא למיתב מלכא אבראי ואיבעית אימא
מקמי דליפוש חרון אף א"ר יוסף^ב כמאן מצליגין האידנא אקצירי ואמריעי
כמאן כר' יוסי ואיבעית אימא לעולם כרבנן וכדר' יצחק דא"ר יצחק^ג יפה
צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין [תניא א"ר יהודה משום

טז: ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה

ובנבלתם לא תגעו בהגל א"ר כרוספדאי א"ר יוחנן שלשה ספרים נפתחין ברה"ה אחד של רשעים גמורין ואחד של צדיקים גמורין ואחד של בינוניים צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה בינוניים תלוין ועומדין מרה"ה ועד יוה"כ זכו נכתבין לחיים לא זכו נכתבין למיתה א"ר אבין מאי קרא "ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו ימחו מספר זה ספרן של רשעים גמורין חיים זה ספרן של צדיקים ועם צדיקים אל יכתבו זה ספרן של בינוניים ר"נ בר יצחק אמר מהכא ¹⁵ ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת מחני נא זה ספרן של רשעים מספרך זה ספרן של צדיקים אשר כתבת זה ספרן של בינוניים "תניא ב"ש אומרים ג' כתות הן ליום הדין אחת של צדיקים גמורין ואחת של רשעים גמורין ואחת של בינוניים צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיי עולם רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לגיהנם שנאמר ¹⁶ ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם בינוניים יורדין לגיהנם

לקמיה צברייתא: שלשה ספרים.
ספרי זכרון של מעשה הצדקות:
ליום הדין. כשיחיו המתים:
רשעים גמורים. רוצס עונות:
בינוניים. מחלה על מחלה:

יז. ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה

ומצפצפין ועולין שנאמר יוהבאתי את השלישית באש וצרפתים כצרוף את הכסף ובחנתים כבחון את הזהב הוא יקרא בשמי ואני אענה אותו ועליהם אמרה חנה י' ממית ומחי' מוריד שאול ויעל ב"ה אומרים ורב חסד מטה כלפי חסד ועליהם אמר דוד י' אהבתי כי ישמע ה' את קולי ועליהם אמר דוד כל הפרשה כולה דלותי ולי יהושע פושעי

ומצפצפין. צועקים וזוכים מתוך יסורין שעה אחת ועולין: מטה כלפי חסד. הואיל ומחלה על מחלה הם מטה את ההכרע לנד זכות ואין יורדין לגיהנם: בגופן. לקמיה מפרש: המינין. האנשים אשר הפכו דברי אלהים חיים לרעה כגון גדוקים וצייטוסים:

ונחתמין לאלתר לחיים. מדקא חשיב ציטונייס משמע לדדיקים ¹⁵ קרי למי שזכימותו מרובים ורשעים גמורים למי שעונותיו מרובים ופעמים הנדיקים נחתמין למיתה ורשעים גמורים לחיים דכתיב ומשלס לשונאיו אל פניו להאצידו (דברים י) דאמרינן בסוף פ"ק דקדושין (דף לט: ושם) מי שזכימותו מרובין מעונותיו דומה כמי ששרף את כל התורה כולה ולא שייר ממנה אום אחת ואי עונותיו מרובין מזכימותיו דומה כמי שקיים כל התורה כולה ולא חיסר אום אחת וכל זה דקרי הכא גבי רשעים מייתה וגבי דדיקים חיים כלומר לחיי העולם הבא: **ליום הדין.** כשיחיו המתים כדמוכח קרא ואע"פ שכבר נדונו אחר מיתתן כגן עדן או כגיהנם מפני הנפש עדיין יהיה דין אחר אם יזכו * לחיי העולם הבא שהוא קיים לעולם ויש שכבר קבלו דינם כגיהנם ומתוך כך שמא יזכו:

Les mots du jour à apprendre :

Perdu	אָבְדָה
Séparer	אָבְדוּלִי
Ils perdent	אָבְדוּ

Programme du Lundi

*L'étude aujourd'hui est dédiée pour la Haslaha dans le h'inoukh de
Haim Isthak Yahia ben Rahel, David Aaron ben Rahel, Yonahatan Yossef ben Rahel*

* Etudier l'avis du Ramban qui contredit les paroles de Tosfot. Faire la liste des arguments de part et d'autre et tenter d'apporter des réponses ... (il sera étudié sur deux journées)

דרשה לראש השנה לרמב"ן (אפשר לעיין דבריו גם בשער הגמול)

[...] ועכשיו אנו צריכים לפרש מהו הדין הזה שאדם נידון בו, והלא אמרו חכמים ז"ל כי בשעת מיתתו של אדם נידון, כמו שאמרו בפרק קמא דתענית (י"א א') בשעת פטירתו של אדם כל מעשיו נפרטין לפניו ואומרים לו כך וכך עשית ביום פלוני והוא אומר הן וכו' ולא עוד אלא שמצדיק עליו את הדין ואומר יפה דנתוני וכו', וכן במקומות הרבה, ואם נאמר שאדם נדון בראש השנה ונחתם ביום הכיפורים, אם כן אין דינו בשעת מיתה אלא על מה שעשה מראש השנה עד יום המיתה, ורבותינו אומרים בפירוש שכל מעשיו נפרטין לפניו, עוד הזכירו חכמים שיום הדין הוא לעתיד לבא בזמן תחיית המתים כמו ששנינו (סנהדרין ק"ז ב') דור המבול אין להם חלק לעולם הבא ואין עומדין בדין אנשי סדום אין להם חלק לעוה"ב אבל עומדין בדין, ויום הדין זה מזכירין אותו רבותינו ז"ל בהגדות ובמדרשים וקורין לו יום הדין הגדול, ואמרו בפ"ק דע"ז (ב' א') כל המצות שישראל עושין בעולם הזה באות ומעידות עליהם לעולם הבא שנאמר יתנו עדיהם ויצדקו אלו ישראל ישמעו ויאמרו אמת אלו אומות העולם, ושם אמרו לעתיד לבוא מביא הקדוש ברוך הוא ספר תורה ומניחו בחיקו ואומר כל מי שעסק בזה יבוא ויטול שכרו מתקבצין כל אומות העולם וכו', (נ"א, מתקבצין ובאין כל אומות העולם בערבוביא ואומר להם הקדוש ברוך הוא אל תכנסו לפני בערבוביא), וכן הרבה בדבריהם, ובכאן שנו בברייתא שלש כתות ליום הדין ופי' רבנו שלמה כשיחיו המתים

אבל כך הוא הענין הזה, בראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו ונדון כל אחד ואחד בעניני העולם הזה, אם זכה לתת לו חיים ושלוה ועשר ונכסים וכבוד או נתחייב למות בשנה זו או ליסורין וצער ועוני, כללו של דבר על כל ענין שבגוף ושבועולם הזה כגון בני חיי ומזוני, אבל אינו נידון על הנפש אם תזכה לגן עדן ולחיי העולם הבא או נתחייב לגיהנם ואבדון, כך תקנו לנו חכמים בתפלה זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון וכו' ועל המדינות בו יאמר וכו', ואמרו על המדינות כלומר דין הרבים שהעולם נדון אחר רובו, והזכירו בהן חרב ושלוה ורעב ושובע, וחזרו ואמרו ובריות בו יפקדו שהוא דין כל יחיד ויחיד והזכירו בו חיים ומות, וכן בגמרא אמרו שלשה ספרים נפתחין בראש השנה צדיקים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה, הזכירו בכאן חיים ומיתה ולא אמרו לגיהנם ולחיי העולם הבא כמו שהזכירו בברייתא הסמוכה שם בשלש כתות ליום הדין, ועוד אמרו (ב"ב י' א') כשם שמזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה כך חסרונו קצוב לו מראש השנה, שבכל הריוח וההפסד אדם נידון ביום זה

אבל מה שאמרו אי זו לרעב אי זו לשובע, יש מפרשים שזה על הרעב שבא במדינות מחמת עצמן כגון רעב של מצור כענין הרעב והשובע שבא בשומרון בימי אלישע וכיוצא בזה, וכן הרעב והשובע הבא מחמת גופו של אדם אוכל ואינו שבע או שמתברך מזונו במעיו, אבל רעב ההווה בעולם כגון של תבואה ושל פירות האילן אינו בראש השנה, שהרי שנינו (ט"ז א') בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן ובחג נידונין על המים, אבל בירושלמי מצינו כלשון הזה אית תניי תני כולהון נידונין בראש השנה וגזר דין של כל אחד ואחד מתחתם ביום הכיפורים, ואית תניי תני כל אחד ואחד נדון בזמנו ומתחתם בזמנו, מתניתין כמן דמר כולהון נדונין בזמן וגזר דין של כל אחד ואחד מתחתם בזמנו דתנין ובחג נדונין על המים, מילתיה דרב אמרה כולהון נידונין בראש השנה וגזר דין של כל אחד ואחד מתחתם בראש השנה דתני בתקיעתא דבי רב זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון וכו', וכן הברייתא השנויה בגמרא (י"ז ב') הרי שהיו ישראל רשעים גמורים בראש השנה ופסקו להם גשמים מועטים ולבסוף חזרו בהן וכו' הכי משמע דעל המים נמי נדונין בראש השנה, וכן המעשה שהזכירו במסכת ברכות (י"ח ב') מעשה בחסיד אחד שנתן דינר לעני בערב ראש השנה בשני בצורת והקניטתו אשתו והלך ולן בבית הקברות וכו' שמעתי מאחורי הפרגוד שכל הזורע וכו' כך הוא שעל הכל נדונין בראש השנה, ומ"מ דרשא דר'

עקיבה אמת הוא מפני מה אמרה תורה הביאו לפני עומר בפסח וכו' שרצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל שיתרצו לפניו בכל מין ומין בזמנו כדי שיכתבם לזכות בשעת הדין בראש השנה

כללו של דבר ראש השנה יום הדין הוא לעולם הזה, ושעת מיתתו של אדם הוא יום הדין שלו שהוא נדון בנפשו על אותו עולם שהוא עולם הנשמות, וכל מעשיו נפרטין לפני בוראו ית' ואם תזכה נפשו לגן עדן העליון והתחתון ולא יזו מעלה ממנו, או תתחייב נפשו לגיהנם ויסורין הרבים ובאיזה דין תתחייב להיות נדונת בו, הרי למדנו יום הדין לגוף ויום הדין אחר לנפש

La suite peut être étudiée le lendemain...

Les mots du jour à apprendre :

Il a séparé	אַבְדִּיל
Ils perdent	אַבְדִּין
Ils les ont perdus	אַבְדִּינָהוּ

Programme du Mardi

*L'étude aujourd'hui est dédiée pour la Haslaha dans le h'inoukh de
Haim Isthak Yahia ben Rahel, David Aaron ben Rahel, Yonahtan Yossef ben Rahel*

Suite du Ramban :

עוד יש יום דין אחר שהוא יום דין לשניהם לגוף ולנפש, והוא שהנביאים מזכירין אותו ומפליגין עליו כענין שנאמר הנה היום בא בוער כתנור והיו כל זדים וגו', ואומר הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' וגו', והיום הזה הוא בתחילת תחיית המתים והוא הנקרא יום הדין הגדול, וכל באי העולם שמבראשית נידונין בו בגוף ובנפש, אם ראוי זה לתחיית המתים ולנועם הגוף והנפש בכל אותן הזמנים המתגלגלין ובאין אחרי כן, ולא יז מעלה יזכה מהם, או יתחייב זה שלא יחיה וישאר בגיהנם במקום שהוא שם, או שיכפל עליו עונש יתר ממדה רעה לקשה ממנה, וזו היא מה שהזכירו במשנה (סנהדרין ק"ז ב') אין עומדין בדין ועומדין בדין, והזכירו בבריתא (ט"ז ב') שלש כיתות ליום הדין צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיי העולם הבא ורשעים גמורים נכתבים ונחתמין לאלתר לגיהנם, וכן הזכיר יונתן בן עוזיאל בתרגום כי לא ביד יקחו (שמואל ב' כ"ג ו') בכך לית פורענותהון ביד אנש אלהין באשתא עתידין לאיתוקדא כד יתגלי בי דינא רבה למיתב על כורסי דינא למידן ית עלמא, ובתרגום תהלים (ע"ג) כחלום מהקיץ וגו' והיך חלמא מן גבר רוי דמיתער משנתיה ליום דינא רבא באיתערותהון מן בית קבריהון ברגוז דמותהון תברוניה, והכתוב אומר (דניאל י"ב) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו', והרמב"ם ז"ל כתב בהלכות תשובה כלשון הזה כשם ששוקלים עונות האדם וזכיותיו בשעת מיתתו, כך שוקלין עונות כל אחד ואחד מבאי העולם עם זכיותיו ביום טוב של ראש השנה, וכך כתב עוד הבריתא של שלש כתות הן ליום הדין עם הדין הזה של ראש השנה, ונראה מדבריו שלא דקדק בכך

מ"מ למדנו לראש השנה שהוא יום הדין לכל העינים שבעולם הזה, וכמו שאמרו במימרא זו שלשה ספרים נפתחין בראש השנה וכו' שאלו השלשה ספרים כל באי העולם הם כוללין

ויש לשאול והיאך פסק ר' יוחנן פסק הדין הגדול והעמוק הזה שכל רזי עולם תלויין בו צדיקים גמורים נכתבין ונחתמין לחיים וכל הרשעים מתים, וכי כל הרשעים מתים והצדיקים חיים, ולמי כל חמדת העולם אלא לרשעים, (נ"א: וכי כל הצדיקים חיים וכל הרשעים מתים, והלא עולם וכל חמדה שלו לרשעים הוא). והכתובים צווחי כנגדו יש צדיק אובד בצדקו, וכתוב כי יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים, וכל שכן שפסק רשעים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה שהכתוב אומר ויש רשע מאריך ברעתו, וכל הנביאים אינן תמהין אלא על זה, אמר ירמיהו צדיק אתה ה' כי אריב אליך וגו', ואמר חבקוק למה תראני און ועמל וגו' כי רשע מכתיר את הצדיק, וכי לא ראה זה החכם ספר איוב מעולם שהוא מלא תוכחות על זה, וחבריו היו אומרים מתחילה כן כי הצדיקים מתקיימין והרשעים נכרתין, ואיוב נצחן עד שחזרו והאריכו העינים להכרתת זרעם אחריהם, ואיוב הלעיג עליהם כי מה חפצו בביתו אחריו, ואליהוא השיב עליהם וכעס, והקב"ה הצריכם כפרה על זה כי לא דברתם אלי נכונה כעבדי איוב, ומשנה שלימה שנינו (אבות פ"ד מט"ו) אין בידינו משלות רשעים ואף לא ייסורי הצדיקים, וגרסת ספרי ספרד אין בידינו משלות הרשעים אף לא מייסוריהן של צדיקים, כלומר אין בידינו כלום לא מזה ולא מזה

ורבותינו ז"ל מהפכים קערה זו אמרו במסכת קידושין (ל"ט ב') כל מי שזכותיו מרובין מעונותיו מריעין לו ודומה כמי ששרף כל התורה כולה ולא שייר ממנה אפילו אות אחת, וכן במדת הרשעים אמרו שם וכל שעונותיו מרובין מזכותיו מטיבין לו ודומה כמי שקיים כל התורה ולא חיסר ממנה אפילו אות אחת, ומשה רבינו ע"ה פירש דבר זה בפסוק ומשלם לשונאיו וגו' כמו שתירגם אונקלוס, ואמרו רבותינו (מנחות כ"ט ב') כי הקדוש ברוך הוא הראה לו למשה ר' עקיבה ותורתו, אמר לו רבוננו של עולם הראיתני תורתו הראיתי שכרו, הראהו שהיו מחתכין בשרו במקולין, אמר לו רבוננו של עולם זו תורה וזו שכרה, אמר לו שתוק כך עלה במחשבה לפני

אבל המימרא הזו נאמרה בחכמה ועל פי ההגיון, שידוע הוא לכל מבין עם תלמיד שאין נדונין בעולם אלא ארבעה, וכן כל הדברים מושלמין בריבועים, והנדונין כולם ארבעה חלקים הם, אחד שלא יבא לפני בית דין, והשני שבא לפניו ולא גמרו דינו, והשלישי שחייבוהו ב"ד, והרביעי שזכוהו ב"ד, החלק הראשון בכאן בטל שהכל עוברין לפני הקדוש ברוך הוא אין חשך ואין צלמות להסתר שם פועלי און, נשאר בנדונין שלשה, כל הזוכה בדינו נקרא צדיק גמור, כל המתחייב בדין נקרא רשע גמור, המעויין שמשקלו שוה לכאן ולכאן נקרא בינוני, אם כן הרשע הגמור המוחלט שעבד ע"ז ועשה גילוי עריות ושפיכות דמים ועשה מצוה אחת לבדה שדינו בפני הקדוש ברוך הוא לשלם לו שכרה בעולם הזה שיחיה השנה הזאת, נקרא בכאן צדיק גמור לפי שנצטדק בדין, עד שיהיה אחאב שנאמר בו הראית כי נכנע אחאב וגו' נקרא צדיק גמור באותו הדין, וכן רשעים גמורים לאלתר למיתה אפילו קיים כל התורה כולה והורה הלכה לפני רבו ונתחייב מיתה בכך, נקרא בכאן רשע גמור לפי שהוא מחוייב בדינו, נמצא כל הכתובים לחיים שזכו לחיות עד ראש השנה הבא כולם צדיקים גמורים בדינם, וכל הנכתבים למיתה שימותו בשנה היא כולם רשעים גמורין בדינם, וכל לשון התורה כך הוא והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע, צדיק ורשע בדין זה, וכן ונקי וצדיק אל תהרוג, וכן מה שהזכירו חיים ומיתה אינן בימים בלבד, אלא תפסו להם חיים אב הטובות כולן ומיתה אב לרעות כולן, וכינו כל העונשין שבעולם נגעים ומיתת בנים ועניות וכל מאורעות רעות של גוף בכנוי מיתה, וכן כל הטובות עשר ונכסים וכבוד ובנים ושלוה ובריאות בכלל חיים, וכן עושין הפסוקים בכל מקום, זהו פירוש מימרא זו בלא קושיא ובלא פיקפוק [...]

חידושי הר"ן מסכת ראש השנה דף טז עמוד ב

(Optionnel)

צדיקים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים. מדקאמר בינוני מכלל דצדיקי' דקאמר היינו שזכותיו מרובין מעונותיו ורשעים קרי למי שעונותיו מרובין מזכותיו. ואי הכי קשיא טובא דהא כמה צדיקים שזכותיהן מרובין מעונותיהן נכתבין למיתה וכמה רשעי' שעונותיהן מרובין מזכותיהן נכתבין לחיים אלא עיקרן של דברים כמ"ש הרב ר' ישעיה הזקן ז"ל מטרוני צדיקים ורשעים בדין זה קאמר שאותן בני אדם שזוכין בדין מחמת איזה זכות מיקרי הכא צדיקי' גמורים שצדיקים גמורים הם בדין זה ואף על פי שעונותיהן מרובין מזכותיהן לפי שמדתו של הקדוש ברוך הוא נותנת לשלם להם בעוה"ז אי זה זכות שעשו. וכן נמי שצדיקים שזכותיהן מרובין מעונותיהן כיון שהם מתחייבין בדין ואפי' מפני עבירה קלה שעשו לגבי דין זה רשעים גמורים מקרו וכדכתיב והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע דהיינו צדיק ורשע לאותו דבר ובינונים היינו אותן בני אדם שמשפט שלהם מעוין ושקול בר"ה שהן תלויין ועומדים עד שהם מכריעים עצמם לזכות או לחובה מראש השנה ועד יום הכיפורים. וכן

כתב הרמב"ן ז"ל בשער הגמול דצדיקים ורשעים ובינונים דקאמרינן הכא בדין זה קאמרי' ומיהו הא דאמרו לקמן שלש כתות ליום הדין כו' הנהו צדיקים ורשעים כפי כל מעשיהם קאמרי

Les mots du jour à apprendre :

Perte	אַבְדָּתָא
Pères	אַבְהָוִן
Les pères	אַבְהָתָא

Programme du Mercredi

L'étude aujourd'hui est dédiée pour la Haslaha dans le h'inoukh de Haim Isthak Yahia ben Rahel, David Aaron ben Rahel, Yonahtan Yossef ben Rahel

* Etudier les deux approches du Rachba ainsi que sa question sur Tosfot

חידושי הרשב"א מסכת ראש השנה דף טז עמוד ב

הא דר' כרוספדאי דאמר של צדיקים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים ושל רשעים גמורין למיתה. יש לפרש דלאו מיתה וחיים ממש קאמר אלא טובות העולם ורעותיו קאמר. ואף על פי שיש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים וצדיקים אובדין בצדקן, אותן רשעים אפשר שיש בידן קצת מצוות שמתן שכרן בעולם הזה ואוכלין אותן קרן ופירות בעולם הזה להאבידם לעתיד לבא כדכתיב ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו, ורשע שאמרו כאן שנחתם לרעות בעולם הזה בשאין בידו קצת מאותן מצוות הא יש בידו אף על פי שהוא רשע גמור כלומר שרובו עונות משלמין לו כנגדן בעולם הזה, וכמו שאמרו ג"כ בפ"ק דקידושין (ל"ט ב') מי שעונותיו מרובין מזכותיו דומה כמי שקיים את התורה כולה ולא חיסר ממנה אות אחת, וצדיקים גמורין שאמרו כאן בשאין בידן מאותן עבירות (שעושין) [שעונשין] בעולם הזה הא יש בידן קצת מאותן עבירות נפרעין מהן בעולם הזה, וכדאמרי' נמי התם בקידושין מי שזכותיו מרובין מעונותיו דומה כמי ששרף את התורה ולא שייר ממנה אות אחת. וא"נ יש לפרש דחיים ומיתה דקאמר בעולם הבא קאמר אבל בעוה"ז יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו. אלא שאני תמה שהרי אפי' רשע גמור כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום רשע מרשעתו וא"כ מאי נחתמין לאלתר, ואפי' צדיק גמור כל ימיו ומרד באחרונה אבד כל הראשונות. וגזר דין דיחיד אינו נקרע דקאמר היינו גזר דין בטובות העולם הזה ורעותיו קאמר הא בחיי העולם הבא הכל הולך אחר שעות סוף ימיו וברוך אל אמת היודע האמת

* Après avoir étudié Tosfot Haroch, pouvez-vous apporter une nouvelle façon de comprendre Tosfot ? Quelle serait alors la différence avec Ramban ?

תוספות הרא"ש מסכת ראש השנה דף טז עמוד ב

צדיקים גמורים נחתמים לאלתר לחיים. מדקחשיב בינוניים משמע דצדיקים גמורים קרי למי שזכותיו מרובים ורשעים גמורים למי שעונותיו מרובים הילכך האי לחיים ולמיתה דקאמר לא בחיי העולם הזה ומיתה העולם הזה קאמר דאין זה תלוי ברוב עונות או ברוב זכיות, דאמרינן בפ"ק דקידושין מי שעונותיו מרובין מזכותיו דומה כמי שקיים את התורה כולה ולא חסר ממנה אות אחת ומי שזכותיו מרובין מעונותיו דומה כמי ששרף את

התורה כולה, הילכך האי חיים ומיתה דקאמר היינו חיי העולם הבא ומיתה העולם הבא דמאורעות שלו וגזרותיו של שנה זו תלויין בה שגוזרין על הצדיק גזרות קשות בעולם הזה להפרע ממנו עונותיו ולרשע גוזרין גזרות טובות ליתן לו שכר מצותיו בעולם הזה כדכתיב ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו הילכך צריך להעלותן בכף מאזנים בכל שנה

רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ג

[...] וכשם ששוקלין זכיות אדם ועונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד מבאי העולם עם זכיותיו ביום טוב של ראש השנה, מי שנמצא צדיק נחתם לחיים, ומי שנמצא רשע נחתם למיתה והבינוני תולין אותו עד יום הכפורים אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה

מהרש"א חידושי אגדות מסכת ראש השנה דף טז עמוד ב

(Optionnel)

ג' ספרים נפתחין ליום הדין כו' יש לדקדק בדברי המאמר הזה חדא דלא קאמר גבי בינונים כדקאמר גבי צדיקים ורשעים ועוד דלא מייתי מקראי דרשעים אלא דנמחקים ולא מייתי נכתבין ונחתמין גם מה שהרגישו הפוסקים בהך ענינא שהרי ראינו דכמה צדיקים שמתו וכמה רשעים שחיו בשנה הבאה ומפרשי ליה בדוחק דרשעים וצדיקים בדין זה קאמר ולא הוי דומיא דדין לעתיד דבסמוך דאיירי ברשעים וצדיקים גמורים והתוס' כתבו ג"כ בזה אבל אין דבריהם מבוארים וע"כ הנראה בזה דודאי בצדיקים ורשעים גמורים קאיירי והיינו צדיקים שאין בהן רק שוגג שנקרא חטא כמפורש ביומא וכנאמר כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ר"ל דאפי' הצדיק יש בו חטא שוגג ורשעים היינו שיש בהן חטא פשע ומרד ובינונים היינו שיש בהן חטא מזיד אבל לא מרד והוא מבואר כמ"ש בפ' מי שמתו דהצדיקים במיתתן נקראו חיים וההפך הרשעים בחייהן קרוין מתים שהצדיק שמת הוא חיותו לעוה"ב ומיתתו בעולם הזה כמ"ש אדם כי ימות באהל וגו' אינו רק במקרה וההפך הרשעים חייהן בעולם הזה אינה אלא במקרה והיא מיתתן מוחלטת לעולם הבא והשתא ניחא דהצדיק ממש בין אם נגזר עליו שיחיה בשנה זו בין שנגזר עליו שימות בשנה זו על מיעוט חטאו שבעולם הזה והוא חיותו בעוה"ב וההפך ברשע בין שנגזר עליו שימות בשנה זו ובין שנגזר עליו שיחיה בשנה זו כדי לקבל שכרו בעולם הזה זו היא מיתתו לעוה"ב ולזה כוונת התוס' שכתבו וכל זה דקרי הכא גבי רשעים מיתה וגבי צדיקים חיים כלומר לחיי עולם הבא עכ"ל והשתא יתיישב מה שיש לדקדק ברשעים דקאמר נמי נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה ולא סגי להו במחיקה כדכתיב ימחו מספר חיים משום דבעי למכתב בהו במפורש מיתה אם למיתה מקרית בעולם הזה ואם לחיים בעולם הזה דהיינו מיתתם לעולם הבא וכן בצדיקים קאמר נכתבים ונחתמים לחיים דבעי לפרושי אם לחיים מקריים שבעולם הזה ואם למיתה בעולם הזה על מיעוט חטאם והיא חיותם לעוה"ב ואמר בינונים שהם שיש להם עון מזיד תלויים ועומדין בימים שבין ר"ה ליום הכפורים זכו נכתבין לחיים באותן ימים אבל לא נחתמים עד יום הכפורים שהוא יום חתימה של בינונים ומייתי כולהו מקרא ימחו מספר חיים זו ספרן של רשעים כמ"ש לעיל וחיבור הכתובים כענין שאמר כי אתה אשר הכית רדפו גו' כי האדם סתם נחשב לבינוני כמ"ש פ"ק דקידושין וז"ש דוד על עצמו כי אתה אשר הכית אותי ביסורין על המזיד והם הוסיפו לרודפי ואל מכאוב ביסורין שלי הם חלליך יספרו תנה עון וגו' ר"ל אותו עון שהם רודפים אותו על מחצה עונות שיש להם כבר עד שיהיו רוב עונות ועי"ז ימחו מספר חיים כשאר רשעים גמורים. ואמר חיים זה ספרן של צדיקים כמ"ש דבין אם נגזר עליהן שיחיו בשנה זו או ימותו היא חיותן לעוה"ב ואמר ועם צדיקים אל יכתבו היינו הבינונים שלא נכתבו בר"ה עד ימי תשובה וכה"ג יש לפרש למאן דדריש ליה מקרא דמחני נא וגו'

Les mots du jour à apprendre :

Mon père	אָבִיהִי
Mes pères	אָבִיהִי
Ses pères	אָבִיהִיה

Programme du Jeudi

*L'étude aujourd'hui est dédiée pour la Haslaha dans le h'inoukh de
Haim Isthak Yahia ben Rahel, David Aaron ben Rahel, Yonahtan Yossef ben Rahel*

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקפב סעיף ט

אף על פי שכל ימות השנה מתפללים בלחש, בראש השנה ויום הכפורים נוהגין לומר בקול רם. ולהטעות לא
חיישינו, כיון שמצויים בידם מחזורים. הגה: ונוהגין שכל אחד אומר לחבירו לשנה טובה תכתב (טור)

* Etudier l'approche du Gaon de Vilna qui semble être une troisième vision de la Souguia

ביאור הגר"א אורח חיים סימן תקפב סעיף ט

ונוהגין כו' תכתב. כי מש"ש שלשה ספרים כו' היינו לחיי ע"ה כמ"ש תוס' שם ודלא כהר"ן שכת' לעה"ז וצדיקים
ורשעים בדין דהא אמרינן ואדם נידון בר"ה וגזר דין כו' אלמא אין החתימה אלא ביה"כ ומתני' בכל אדם מיירי
וכן מש"ש תבואה שאירע בה קרי כו' אדם כו'. החליט הגמ' בכל אדם אלא דחיי עה"ז שוין בכל אדם אלא
דאע"פ שנכתב אם חוזר בעי"ת נקרע הגזר דין ונכתב ונחתם ביה"כ לטובה וזהו התועלת דאינו נחתם עד יה"כ
וז"ש שב בנתיים כו' וזה שמבקשין בעי"ת וכתבנו כו' ליקרע גזר דין ויכתבנו לחיים ולכן אין לאומרו ותחתם אלא
תכתב

* Comment comprendre l'avis du Ramh'al parmi les trois Chitot étudiées auparavant ?

מאמר החכמה (רבי משה חיים לוצאטו)

ענין ספר החיים

הנה האדם נידון תחילה על פי מעשיו לימנות בצדיקים או ברשעים, וזה נקרא ממש - ספר חיים וספר מתים,
דהיינו, הנקבע בין הצדיקים - הוא הנכתב בספר החיים, והנדחה הנקבע בין הרשעים - הוא הנכתב בספר
המתים, והתלוי ועומד - הוא הבינוני, שאין דינו נגמר עד יום הכפורים, ועל זה מתפללים ואומרים "זכרנו לחיים
- כתבנו בספר חיים". ואמנם עוד יש הגזירות על המקרים שבעולם הזה, כי אפשר לצדיק שיתייסר מפני היותו
צדיק, ואפשר שמפני צדקו יצליח, ולרשע כמו כן - אפשר שיצליח מפני היותו רשע, ואפשר שמפני רשעו יאבד
או יתייסר; ונמצאו גזירות אלה נמשכות אחר הדין הראשון שזכרנו. ואולם על כל הגזירות האלה מתפללים
וכתוב לחיים טובים, וכן בספר חיים ברכה ושלוה - נזכר ונכתב לפניך - לחיים טובים ולשלום

Les mots du jour à apprendre :

Leurs pères	אָבֵהֶתִּיהוּ
Nos pères	אָבֵהֶתִּין
Tes pères	אָבֵהֶתֶךָ

Bon Limoud sur Matmidim !